

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

8. september 2022 *

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 93/13/EMÜ – Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes – Artikli 6 lõige 1 ja artikli 7 lõige 1 – Hüpoteeklaenulepingud – Lepingutingimuse ebaõigluse tuvastamise tagajärjed – Aegumine – Tõhususe põhimõte

Liidetud kohtuasjades C-80/21–C-82/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Varssavi kesklinna rajoonikohus Varssavis, Poola) 13. oktoobri 2020. aasta lahendiga (C-82/21) ja 27. oktoobri 2020. aasta lahendiga (C-80/21 ja C-81/21) esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse 8. veebruaril 2021 (C-80/21) ja 9. veebruaril 2021 (C-81/21 ja C-82/21), menetlustes

E. K.,

S. K.

versus

D.B.P. (C-80/21)

ja

B. S.,

W. S.

versus

M. (C-81/21)

ja

B. S.,

Ł. S.

versus

* Kohtumenetluse keel: poola.

M. (C-82/21),

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: koja president S. Rodin (ettekandja), kohtunikud J.-C. Bonichot ja O. Spineanu-Matei,

kohtujurist: A. M. Collins,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikku menetlust ja 17. märtsi 2022. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- E. K. ja S. K., esindaja: *advokat* M. Jusypenko,
- D.B.P., esindajad: *radcowie prawni* S. Dudzik, M. Kruk-Nieznańska, T. Spyra, A. Wróbel ja A. Zapala,
- B. S. ja W. S., esindaja: *advokat* J. Wędrychowska,
- B. S. ja Ł. S., esindaja: *radca prawny* M. Skrobacki,
- M., esindajad: *advokat* A. Beneturski, *radcowie prawni* A. Cudna-Wagner, P. Gasińska, *advokat* B. Miąskiewicz ja *radca prawny* M. J. Wolak,
- Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna ja S. Żyrek,
- Soome valitsus, esindaja: H. Leppo,
- Hispaania valitsus, esindajad: A. Ballesteros Panizo, A. Gavela Llopis ja J. Ruiz Sánchez,
- Euroopa Komisjon, esindajad: N. Ruiz García, M. Siekierzyńska ja A. Szmytkowska,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlused käsitlevad seda, kuidas tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1.
- 2 Need taotlused esitati kolmes kohtuvaidluses, mille pooled olid esimeses ühelt poolt E. K. ja S. K. ning teiselt poolt D.B.P. (kohtuasi C-80/21), teises ühelt poolt B. S. ja W. S. ning teiselt poolt M. (kohtuasi C-81/21) ja kolmandas ühelt poolt B. S. ja Ł. S. ning teiselt poolt M. (kohtuasi C-82/21), seoses igas kohtuasjas esimesena nimetatud poole kui tarbija nõudega, et tühistataks pankadega D.B.P. ja M. sõlmitud laenulepingud, sest need lepingud sisaldavad ebaõiglasi tingimusi.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 93/13 artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on [...] tarbijaga sõlminud, ei ole [siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel] tarbijale siduvad ning [et leping jääb muus osas pooltele siduvaks, kui see saab kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta].“

- 4 Direktiivi artikli 7 lõikes 1 on ette nähtud:

„Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.“

Poola õigus

Tsiviilseadustik

- 5 Tsiviilseadustiku (kodeks cywilny) põhikohtuasjades kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „tsiviilseadustik“) artiklis 5 on sätestatud:

„Õiguse kasutamine ei tohi olla vastuolus selle sotsiaal-majandusliku eesmärgiga või ühiskonnaelu põhimõtetega. Õigustatud isiku sellist tegevust või tegevusetust ei käsitata selle õiguse maksmapanekuna ja see ei ole kaitstud.“

- 6 Tsiviilseadustiku artiklis 58 on ette nähtud:

„1. Tehing, mis on seadusega vastuolus või mille eesmärk on seadusest kõrvale hoidmine, on tühine, kui asjasse puutuvast sättes ei ole ette nähtud muud tagajärge, eelkõige seda, et tehingu kehtetud sätted asendatakse asjakohaste seadusesätetega.

2. Heade kommetega vastuolus olev tehing on tühine.

3. Kui tühisus puudutab ainult osa tehingust, jääb tehing ülejäänud osas kehtivaks, kui asjaoludest ei tulene, et ilma tingimusteta, mille tühisus tuvastati, ei oleks tehingut tehtud.“

- 7 Sama seadustiku artikkel 65 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Poolte tahteavaldusi tuleb tõlgendada kooskõlas heade kommete ja väljakujunenud tavadega, võttes arvesse asjaolusid, mille raames tahet väljendati.

2. Lepingust tuleb otsida poolte ühist tahet ja taotletud eesmärki, selle asemel et lähtuda kitsalt selle sõnasõnalisest tähendusest.“

8 Nimetatud seadustiku artikli 117 lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. Kui seaduses ette nähtud eranditest ei tulene teisiti, kohaldatakse varaliste nõuete suhtes aegumist.

2. Pärast aegumistähtaja möödumist võib võlgnik kohustuse täitmisest keelduda, välja arvatud juhul, kui ta loobub tuginemast aegumise vastuväitele. Ent aegumise vastuväitele tuginemisest loobumine enne aegumistähtaja möödumist on tühine.“

9 Sama seadustiku artiklis 118 on ette nähtud:

„Kui erinormis ei ole sätestatud teisiti, on aegumistähtaeg kuus aastat; perioodiliste soorituste ja äritegevusega seotud nõuete puhul on see tähtaeg kolm aastat. Aegumistähtaeg lõpeb siiski kalendriaasta viimasel päeval, välja arvatud juhul, kui aegumistähtaeg on lühem kui kaks aastat.“

10 Tsiviilseadustiku artikkel 118 oli kuni 8. juulini 2018 kehtinud redaktsioonis sõnastatud järgmiselt:

„Kui erinormis ei ole sätestatud teisiti, on aegumistähtaeg kümme aastat; perioodiliste sooritustega ja äritegevusega seotud nõuete puhul on see tähtaeg kolm aastat.“

11 Selle seadustiku artikli 120 lõikes 1 on sätestatud:

„Aegumistähtaeg hakkab kulgema päevast, mil nõue muutus sissenõutavaks. Kui nõude sissenõutavaks muutumine sõltub sellest, kas õigustatud isik teeb konkreetse toiminguga, hakkab see tähtaeg kulgema päevast, mil nõue oleks muutunud sissenõutavaks, kui õigustatud isik oleks tegutsenud esimesel võimalusel.“

12 Sama seadustiku artikli 123 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Aegumistähtaja kulgemine katkeb, kui 1) tehakse mis tahes toiming kohtus või muus asutuses, kes on pädev kõnealust liiki asju menetlema või täitmisele pöörama, või vahekohtus, kui selle toiminguga otsene eesmärk on võlgnevuse sissenõudmine, tuvastamine, rahuldamine või tagamine; 2) võlgnik võtab nõude omaks; 3) algatatakse lepitusmenetlus.“

13 Sama seadustiku artikli 358 lõigete 1 ja 3 kohaselt:

„1. Kui kohustuse ese on välisvaluutas nomineeritud rahasumma, võib võlgnik täita kohustuse Poolas kehtivas vääringus, välja arvatud juhul, kui õigusaktis, kohustuse aluseks olevas kohtuotsuses või tehingus on ette nähtud kohustuse täitmine eranditult välisvaluutas.

2. Välisriigi vääringu väärtus määratakse kindlaks Poola keskpanga poolt nõude sissenõutavaks muutumise kuupäeval avaldatud keskmise kursi kohaselt, kui seaduses, kohtuotsuses või tehingus ei ole ette nähtud teisiti.

3. Kui võlgnik hilineb maksega, võib võlausaldaja nõuda kohustuse täitmist Poolas kehtivas vääringus vastavalt keskmisele kursile, mille Poola keskpang on avaldanud makse tegemise kuupäeval.“

14 Tsiviilseadustiku 23. jaanuarini 2009 kehtinud redaktsiooni artikli 358 lõikes 1 oli ette nähtud:

„Poola Vabariigi territooriumil peavad rahalised kohustused olema väljendatud üksnes Poola vääringus, v.a seaduses ette nähtud erandjuhtudel.“

15 Seadustiku artikkel 385¹ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Tarbijalepingu tingimused, mille üle ei ole eraldi läbi räägitud, ei ole tarbijale siduvad, kui need kujundavad tarbija õigusi ja kohustusi viisil, mis on vastuolus heade kommetega ja kahjustavad tõsiselt tarbija huve (õigusvastased lepingutingimused). Käesolev säte ei kehti tingimuste suhtes, mis puudutavad poolte põhisooritusi, eelkõige hinda või tasu, kui need tingimused on sõnastatud üheti mõistetavalt.

2. Kui mõni lepingutingimus ei ole lõike 1 alusel tarbijale siduv, jääb leping muus osas pooltele siduvaks.

3. Tarbijalepingu tingimused, mille üle ei ole eraldi läbi räägitud, on need lepingutingimused, mille sisu ei saanud tarbija tegelikult mõjutada. Eelkõige on need lepingutingimused, mis sisalduvad teise lepingupoole koostatud lepingu tüüpvormis.

4. Tingimuse eraldi läbiräägituse tõendamise koormis lasub sellele viitaval isikul.“

16 Kõnealuse seadustiku artikli 385² järgi:

„Lepingutingimuste vastavust headele kommetele hinnatakse lepingu sõlmimise hetke seisuga, võttes arvesse lepingu sisu, asjaolusid, mille raames see sõlmiti, ning muid lepinguid, mis on kõnealuse lepinguga seotud ja hõlmavad vaatluse all olevat tingimust.“

17 Tsiiviilseadustiku artiklis 405 on sõnastatud järgmiselt:

„Igaüks, kes on saanud teise isiku arvelt ilma õigusliku aluseta varalist kasu, on kohustatud mitterahalise kasu välja andma, ja kui see ei ole võimalik, siis selle väärtuse hüvitama.“

18 Tsiiviilseadustiku artiklis 410 on sätestatud:

„1. Eelmiste artiklite sätteid kohaldatakse eelkõige alusetute soorituste suhtes.

2. Sooritus on alusetu, kui selle teinud isik ei olnud üldse kohustatud või ei olnud kohustatud isiku ees, kelle kasuks ta soorituse tegi, või kui soorituse alus on ära langenud või kui soorituse kavandatud eesmärgi ei ole saavutatud või kui soorituse tegemiseks kohustav tehing oli tühine ega ole pärast soorituse tegemist muutunud kehtivaks.“

19 Kõnealuse seadustiku artikli 442¹ lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Õigus nõuda õigusvastase teo tõttu kantud kahju hüvitamist aegub kolme aasta jooksul alates kuupäevast, mil kannatanu sai või võis vajaliku hoolsuse korral saada teada kahjust ja kahju tekkimise eest vastutavast isikust. See tähtaeg ei või siiski olla pikem kui kümme aastat alates päevast, mil kahjustav sündmus toimus.“

20 Nimetatud seadustiku kuni 26. juunini 2017 kehtinud redaktsioonis oli artikli 442¹ lõikes 1 sätestatud:

„Õigus nõuda õigusvastase teo tõttu kantud kahju hüvitamist aegub kolme aasta jooksul alates kuupäevast, mil kannatanu sai teada kahjust ja kahju tekkimise eest vastutavast isikust. See tähtaeg ei või siiski olla pikem kui kümme aastat alates päevast, mil kahjustav sündmus toimus.“

Pangandusseadus

- 21 29. augusti 1997. aasta pangandusseaduse (ustawa prawo bankowe) (*Dz. U.* 1997, nr 140, jrk nr 939) põhikohtuasjadele kohaldatava redaktsiooni artikli 69 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Hüpoteeklaenulepinguga kohustub pank andma lepingus ette nähtud ajaks laenuvõtja käsutusse rahalised vahendid kasutamiseks määratud eesmärgil, laenuvõtja aga kohustub neid kasutama lepingus kokku lepitud tingimustel, maksma kasutatud laenu tagasi koos intressiga, kokku lepitud tagasimaksepäevadel ja maksma saadud laenult lepingutasu.“

- 22 Pangandusseaduse põhikohtuasjadele kohaldatava redaktsiooni artikli 69 lõikes 2 on sätestatud:

„Hüpoteeklaenuleping peab olema vormistatud kirjalikult ja sisaldama eelkõige järgmisi andmeid: 1) lepingupooled, 2) laenu summa ja vääring, 3) otstarve, milleks laen anti, 4) laenu tagasimaksmise kord ja tähtaeg, 5) laenuintressi suurus ja selle muutumise tingimused, 6) laenu tagasimaksmise tagamise viis, 7) panga volituste ulatus seoses laenu kasutamise ja tagasimaksmise kontrollimisega, 8) rahaliste vahendite laenuvõtja kasutusse andmise aeg ja viis, 9) lepingutasu suurus, kui see on lepingus ette nähtud, 10) lepingu muutmise ja lõpetamise tingimused.“

Põhikohtuasi, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

Kohtuasi C-80/21

- 23 E. K. ja S. K. on tarbijad, kes sõlmisid aastatel 2006 ja 2008 pangaga D.B.P. neli hüpoteeklaenulepingut eesmärgiga rahastada nelja eluaseme soetamiskulusid Poolas. Üks nendest lepingutest, mis sõlmiti 8. juulil 2008, olles nomineeritud Šveitsi frankides (CHF), puudutas 103 260 Šveitsi frangi (ligikaudu 100 561 euro) suurust summat, mis tuli tagasi maksta 360 kuu jooksul ehk kuni 4. augustini 2038 (edaspidi „kohtuasjas C-80/21 kõne all olev leping“). Tegemist oli muutuva intressimääraga laenuga, mille esialgne aastane intressimäär oli 3,80%. Laenu tuli tagasi maksta igakuiste maksetena.
- 24 E. K. ja S. K. nõustusid sellega seoses „Laenu tingimustega“, mis reguleerivad laenu välja- ja tagasimaksmist ning sisaldavad tingimusi, mis puudutavad makseviise ja täpsemalt Šveitsi frankidesse konverteerimist.
- 25 Nende tingimuste kohaselt tuleb esiteks laenusumma üle kanda Poola zlottides (PLN) ja laenusumma konverteerimiseks kohaldab pank Šveitsi frangi ostukurssi, mis avaldatakse D.B.P. „Vahetuskursside tabelis“ laenusumma väljamaksmise või kuumakse tegemise kuupäeval. Teiseks võib laenu panga nõusolekul tasuda ka Šveitsi frankides või muus vääringus. Kolmandaks, kui laenuvõtja ei täida laenu andmise või krediitvõimelisuse tingimusi, võib pank lepingu üles öelda või vähendada antud laenu summat, kui seda ei ole täielikult välja makstud. Neljandaks toimub laenu tagasimaksmine nii, et panga kasuks peetakse laenuvõtja arvelduskontol kinni Poola zlottides olev summa, mis vastab Šveitsi frankides tasumisele kuuluvale kuumaksele, tasumisele kuuluvatele võlgnevustele ja panga muudele nõuetele Šveitsi frankides, mis arvutatakse Šveitsi frangi müügikursi alusel, mis on avaldatud „Vahetuskursside tabelis“, mida pank kohaldab kaks tööpäeva enne laenu iga tagasimakse tähtpäeva.

- 26 Kohtuasjas C-80/21 kõne all oleva lepingu sõlmimise käigus võtsid E. K. ja S. K. pangaga sidevahendi teel ühendust ning suurema osa laenudokumentidest allkirjastasid E. K. ja S. K. volitatud esindajad, ilma et ühtegi selle laenulepingu tingimustest oleks D.B.P-ga läbi räägitud. E. K. ja S. K. palusid, et D.B.P. edastaks neile lepingu projekti, et nad saaksid selle allkirjastatult e-kirjaga tagasi saata, aga sellekohased palved jäid vastuseta, mistõttu kohtuasjas C-80/21 kõne all olev leping sõlmiti E. K. ja S. K. nimel.
- 27 Kuna E. K. ja S. K. leidsid, et kohtuasjas C-80/21 kõne all olev leping sisaldab ebaõiglasi tingimusi, esitasid nad Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Varsavi kesklinna rajoonikohus Varsavis, Poola) nõude mõista D.B.P-lt nende kasuks välja 26 274,90 Poola zlotti (ligikaudu 5716 eurot), millele lisandub seadusjärgne viivitusintress alates 30. juulist 2018 kuni äramaksmise päevani.
- 28 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus toimunud menetluses teavitas see kohus E. K-d ja S. K-d kohtuasjas C-80/21 kõne all oleva lepingu võimaliku tühistamise tagajärgedest. Nad teatasid, et said lepingu tühisuse õiguslikest ja rahalistest tagajärgedest aru ja olid nendega nõus ning andsid nõusoleku selleks, et see kohus selle lepingu tühisuse tuvastab.
- 29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Poola kohtupraktikas on peaaegu järjepidevalt leitud, et konverteerimist käsitlevad tingimused, eelkõige need, mis puudutavad laenuvõtja võimalust maksta laen tagasi Šveitsi frankides või muus vääringus panga nõusolekul (edaspidi „konverteerimistingimused“), on õigusvastased. Enamik liikmesriigi kohtuid on siiski seisukohal, et konverteerimistingimused on üksnes osaliselt ebaõiglased, täpsemalt osas, milles need seavad laenu väljamaksmise ja tagasimaksmise Šveitsi frankides sõltuvusse panga selgest nõusolekust, ning kui tuvastatakse nende tühisus, ei muuda see lepingu täitmist võimatuks.
- 30 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib esiteks, et kohtupraktika, mille kohaselt on võimalik tühistada see osa konverteerimistingimustest, mille kohaselt saab laenu Šveitsi frankides välja ja tagasi maksta ainult panga nõusolekul, mis võimaldab laenuvõtjal teha neid toiminguid Šveitsi frankides ilma nimetatud eelneva loata, tähendab, et ebaõiglase tingimuse sisu muudetakse, mis oleks vastuolus Euroopa Kohtu praktikaga.
- 31 Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et selline praktika ühelt poolt vähendab ebaõiglase tingimuse tühisuse tuvastamisest tulenevat hoiatavat mõju, kuna see tagab müüjale või teenuse osutajale, kes selliseid tingimusi kehtestab, et halvimal juhul teeb liikmesriigi kohus sellesse muudatuse, mis võimaldab jätkata lepingu täitmist, ilma et see müüja või teenuse osutaja kannaks kunagi muid negatiivseid tagajärgi. Teiselt poolt ei taga see kaitset tarbijatele, kes on lepingu sisule tuginedes veendunud, et ta on kohustatud laenu tagasi maksuma ainult Poola zlottides, välja arvatud juhul, kui pank on andnud sõnaselge nõusoleku Šveitsi frankides tagasimaksmise kohta, kuni liikmesriigi kohus on teinud vastupidise otsuse.
- 32 Teiseks, meenutades Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) seisukohta, viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus ka riigisisesele kohtupraktikale, mille kohaselt juhul, kui üksnes teatavad lepingu tingimused on ebaõiglased ja seega tarbija jaoks mittesiduvad, ei takista nende tühistamine teiste lepingutingimuste muutmist nii, et lõpuks oleks võimalik lepingut täita. Täpsemalt on liikmesriigi kohtu ülesanne tõlgendada poolte tahet ja asuda seisukohale, et kohe algusest peale ei olnud laenusumma kindlaks määratud mitte Šveitsi frankides, vaid Poola zlottides. Selle kohtu hinnangul võib nimetatud kohtupraktika, mis sisuliselt rajaneb tsiviilseadustiku artikli 65 lõikel 2,

siiski osutada direktiivi 93/13 artiklitega 6 ja 7 vastuolus olevaks. Nimelt rikub niisugune riigisisene praktika olukorras, kus tarbija nõustub lepingu tühisusega, kohtule muu hulgas kehtivat keeldu muuta lepingut muul moel kui ebaõiglaste tingimuste tühisust tuvastades.

- 33 Kolmandaks, kuna E. K. ja S. K. nõustusid sellega, et tuvastatakse kohtuasjas C-80/21 kõne all oleva lepingu tühisus, pakub eelotsusetaotluse esitanud kohus välja kolmanda lahenduse. Kõigepealt leiab liikmesriigi kohus, et konverteerimistingimused tervikuna on ebaõiglased lepingutingimused, mis ei ole pooltele siduvad ja milleta ei saa leping kehtima jääda. Seejärel saab liikmesriigi kohus seega tõdeda, et niisugune leping, mis ei sisalda vajalikke sätteid laenu tagasimaksmise viisi ja laenusaaja kasutusse andmise viisi kohta, on seadusega vastuolus ja seega tühine, mistõttu on kõik lepingu alusel tehtud sooritused alusetud ja kuuluvad tagasitaitmisele. Kuid eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et selline lahendus oleks vastuolus sellega, kuidas liikmesriigi kohtud on tõlgendanud asjasse puutuvaid riigisiseseid õigusnorme.
- 34 Neil asjaoludel otsustas Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Varssavi kesklinna rajoonikohus Varssavis) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormide selline kohtulik tõlgendamine, mille kohaselt kohus ei tuvasta mitte lepingutingimuse kui terviku, vaid üksnes selle tingimuse ebaõiglaseks muutva osa ebaõiglust, mille tagajärjel jääb lepingutingimus osaliselt kehtima?
2. Kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormide selline kohtulik tõlgendamine, mille kohaselt võib kohus, kui ta tuvastab lepingutingimuse ebaõigluse – tingimus, ilma milleta ei saa lepingut täita –, muuta lepingu ülejäänud osa, tõlgendades poolte tahteavaldusi, et vältida lepingu tühisuse tuvastamist, mis on tarbijale soodne?“

Kohtuasi C-81/21

- 35 B. S. ja W. S., kaks tarbijat, sõlmisid 3. veebruaril 2009 M-iga, kes on krediidasutus, füüsilistele isikutele mõeldud ja Šveitsi frankides indekseeritud hüpoteeklaenulepingu summas 340 000 Poola zlotti (ligikaudu 73 971 eurot) eluaseme omandamiseks (edaspidi „kohtuasjas C-81/21 kõne all olev leping“). Laenu kestus oli 360 kuud alates 3. veebruarist 2009 kuni 12. veebruarini 2039 ning see tuli tagasi maksta igakuiste maksetena. Tegemist oli muutuva intressimääraga laenuga. Igakuised maksed tuli tasuda Poola zlottides pärast konverteerimist panga „Vahetuskursside tabelis“ avaldatud müügikursi alusel. Kogu laenusumma või mõne kuumakse ennetähtaegne tagasimaksmine ning kuumaksest suurema summa tagasimaksmine tõi kaasa tagasimaksesumma konverteerimise Šveitsi frangi müügikursi alusel, mis oli avaldatud panga „Vahetuskursside tabelis“, mis kehtis tagasimakse kuupäeval ja kellaajal.
- 36 Pooled sõlmisid 18. veebruaril 2012 kohtuasjas C-81/21 kõne all oleva lepingu lisa, mis lubas B. S-il ja W. S-il maksta laenu kuumakseid tagasi otse Šveitsi frankides.
- 37 Kuna B. S. ja W. S. leidsid, et kohtuasjas C-81/21 kõne all olev leping sisaldab ebaõiglasi tingimusi, esitasid nad Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Varssavi kesklinna rajoonikohus Varssavis) 23. juulil 2020 nõude mõista M-ilt nende kasuks välja 37 866,11 Poola

- zloti (ligikaudu 8238 eurot) ja 5358,10 Šveitsi franki (ligikaudu 5215 eurot), millele lisandub seadusjärgne viivitusintress, ning laenu põhiosa tagasimaksete enammakstud osa ja laenukindlustusmaksed.
- 38 B. S. ja W. S. maksid laenu tagasimaksetena 1. juunist 2010 kuni 12. jaanuarini 2020 M-ile 219 169,44 Poola zlotile vastava summa (ligikaudu 47 683 eurot). Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kui tuleks asuda seisukohale, et teatavad kohtuasjas C-81/21 kõne all oleva lepingu tingimused ei ole B. S-ile ja W. S-ile siduvad, samas kui lepingu teised sätted jäävad kohaldatavaks, oleks sel ajavahemikul tehtud maksete kogusumma olnud 43 749,97 zloti (ligikaudu 9518 euro) võrra väiksem. Lisaks, kui tagasimaksetele kohaldatud vahetuskurss oleks olnud Poola keskpanga keskmine vahetuskurss, mitte M-i kohaldatav vahetuskurss, oleks B. S. ja W. S. maksnud 2813,45 Poola zloti (ligikaudu 611 eurot) ja 2369,79 Šveitsi franki (ligikaudu 2306 eurot) vähem kui sellel ajavahemikul tegelikult makstud kuumaksete summa.
- 39 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et Poola kohtute peaaegu järjepideva kohtupraktika kohaselt peetakse konverteerimistingimusi, mis tulenevad tüüplepingutest ja mille üle ei ole järelikult eraldi läbi räägitud, tsiviilseadustiku artikli 385¹ lõike 1 alusel õigusvastaseks. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu lahendada olev vaidlus puudutab siiski sellise järelduse tagajärgi.
- 40 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et varasemas riigisisises kohtupraktikas on sageli leitud, et konverteerimistingimuste tarbija suhtes kohaldamata jätmise ainus tagajärg on laenu põhiosa ja kuumaksete konverteerimine muu vahetuskursi alusel kui selle panga oma, kelle vastu on esitatud hagi. Ent 3. oktoobri 2019. aasta kohtuotsuses Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819) otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui lepingus sisalduvate ebaõiglaste tingimuste tühisuse tuvastamise tagajärjel tekkinud lüngad täidetakse üksnes liikmesriigi üldnormide alusel, millega nähakse ette õigustoimingu tagajärgede täiendamine eelkõige võrdsuse põhimõttest või väljakujunenud tavadest tulenevate tagajärgedega ning mis ei ole ei dispositiivsed sätted ega sätted, mida kohaldatakse lepingupoolte kokkuleppel.
- 41 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Poola kohtupraktikas prevaleerivad kaks vastandlikku arvamust. Esimese kohaselt tuleb välisvaluutaga indekseeritud laenulepingut pärast konverteerimistingimuste väljajätmist käsitada Poola zlottides nomineeritud laenulepinguna. Teise arvamuse kohaselt muudab selliste tingimuste väljajätmine lepingu tervikuna tühiseks. Ta tõdeb siiski, et kui tsiviilseadustiku artikli 358 uus redaktsioon oli juba jõus, töötati välja kolmas võimalus, mille kohaselt ei tähenda konverteerimistingimuste ebaõigluse tuvastamine tingimata seda, et kogu kõnealune indekseerimismehhanism on vaieldav, nii et õigusvastaseks tunnistatud tingimuste tühisus tuvastatakse osas, milles nende sisu on õigusvastane. Seega võib konverteerimistingimuste ebaõigluse tunnustamine kaasa tuua selle, et tuvastatakse kogu lepingu tühisus või siis selle ühe osa tühisus – juhul, kui leping saab ilma ebaõiglaste tingimusteta jääda kehtima algses vormis, nagu lepingupooled on soovinud.
- 42 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab Euroopa Kohtu asjasse puutuvast praktikast lähtudes, et kui liikmesriigi kohus on seisukohal, et tingimus on ebaõiglane, peab ta tuvastama, et see tingimus ei ole tarbijale algusest peale ja tervikuna siduv. Seejärel peab ta kontrollima, kas lepingut saab täita ilma õigusvastase tingimusega. Kui see on nii, siis peaks see kohus piirduma otsustamisega, et leping jääb kehtima ilma ebaõiglaste tingimusteta, ning küsimust riigisisese dispositiivse õigusnormi kohaldamisest ei teki. Kui aga kohus peaks leidma, et leping ei saa eksisteerida ilma õigusvastase tingimusega ja et järelikult tuleb tuvastada selle lepingu tühisus,

peab ta kontrollima, kas niisugune tühisuse tuvastamine on tarbijale ebasoodne. Kui see nii ei ole või kui tarbija nõustub lepingu tühisusega, on liikmesriigi kohus kohustatud tuvastama, et kogu leping tervikuna on tühine, ega saa seda täiendada liikmesriigi õiguse dispositiivse normiga.

- 43 Käesoleval juhul paluvad B. S. ja W. S., kes teatasid, et nad mõistavad kohtuasjas C-81/21 kõne all oleva lepingu tühisuse õiguslikke ja rahalisi tagajärgi ning nõustuvad nendega, et eelotsusetaotluse esitanud kohus mõistaks välja tasutud kuumaksete enammakstud osa, kui ta peaks leidma, et kohtuasjas C-81/21 kõne all olev leping võib kehtima jääda ilma konverteerimistingimusest. Kui aga see kohus peaks leidma, et kohtuasjas C-81/21 kõne all olev leping ei saa ilma konverteerimistingimusest kehtima jääda, nõuavad nad kõigi kuumaksete tagasimaksmist. Võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikas välja töötatud põhimõtteid ja arvestades B. S-i ja W. S-i nõude ulatust, on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et tal tuleb tõepoolest valida üks neist kahest lahendusest, ilma et ta saaks tugineda liikmesriigi õiguse dispositiivsele normile, sest muidu rikuks ta direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1. Need kaks võimalust tunduvad aga minevat vastuollu lahendusega, mida toetavad liikmesriigi kohtud pärast seda, kui 24. jaanuaril 2009, st pärast kohtuasjas C-81/21 kõne all oleva lepingu sõlmimist, jõustus tsiviilseadustiku artikli 358 uus redaktsioon.
- 44 Neil asjaoludel otsustas Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Varssavi kesklinna rajoonikohus Varssavis) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormide selline kohtulik tõlgendamine, mille kohaselt võib kohus, pärast seda, kui ta on tuvastanud lepingutingimuse ebaõigluse, mis ei vii lepingu tühisuse tuvastamiseni, täiendada lepingu sisu liikmesriigi dispositiivse õigusnormiga?
2. Kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormide selline kohtulik tõlgendamine, mille kohaselt võib kohus, pärast seda, kui ta on tuvastanud lepingutingimuse ebaõigluse, mis viib kogu lepingu tühisuse tuvastamiseni, täiendada lepingu sisu liikmesriigi dispositiivse õigusnormiga, et vältida lepingu tühisust, kuigi tarbija on lepingu tühisusega nõus?“

Kohtuasi C-82/21

- 45 B. S. ja Ł. S., kaks tarbijat, sõlmisid 4. augustil 2006 M-iga, kes on krediidasutus, füüsilistele isikutele mõeldud ja Šveitsi frankides indekseeritud hüpoteeklaenulepingu summas 600 000 Poola zlotti (ligikaudu 130 445 eurot) eluaseme omandamiseks (edaspidi „kohtuasjas C-82/21 kõne all olev leping“). Laenu kestus oli 360 kuud alates 8. augustist 2006 kuni 5. augustini 2036. Laen tuli tagasi maksta igakuiste maksetena; tegemist oli muutuva intressimääraga laenuga. Iga-kuised maksed tuli tasuda Poola zlottides pärast konverteerimist M-i „Vahetuskursside tabelis“ avaldatud Šveitsi frangi müügikursi alusel, mis kehtis makse kuupäeval. Samuti oli ette nähtud, et kogu laenusumma või mõne kuumakse ennetähtaegne tagasimaksmine või kuumaksest suurema summa tagasimaksmine tõi kaasa tagasimaksumma konverteerimise Šveitsi frangi müügikursi alusel, nii nagu see oli avaldatud juba nimetatud tabelis.
- 46 B. S. ja Ł. S. sõlmisid 8. detsembril 2008 kohtuasjas C-82/21 kõne all oleva lepingu lisa, milles määratleti intressimäär kui nn LIBOR 3M, millele lisandus panga marginaal fikseeritud määras 0,57% laenu kogu kestuse ajal.

- 47 Kuna B. S ja Ł. S. leidsid, et kohtuasjas C-82/21 kõne all olev leping sisaldab ebaõiglasi tingimusi – eelkõige osas, milles see näeb ette laenu põhiosa ja maksete konverteerimise Šveitsi frankidesse ja annab M-ile voli muuta laenu intressimäära –, esitasid nad Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Varssavi kesklinna rajoonikohus Varssavis) nõude maksta neile tagasi 74 414,52 Poola zlotti (ligikaudu 16 285 eurot), millele lisandub seadusjärgne viivitusintress alates 30. juulist 2019 kuni äramaksmise kuupäevani. Lisaks väidavad B. S. ja Ł. S., et kui asuda seisukohale, et kohtuasjas C-82/21 kõne all olev laenuleping on tervikuna tühine – tagajärg, mida nad mõistavad ja millega nad nõustuvad –, peaks M. neile tagasi maksma kõik laenu kuumaksed, ning sellisel juhul nõuavad nad, et M-ilt mõistetakse nende kasuks välja 72 136,01 Poola zlotti (ligikaudu 15 787 eurot), mis vastab kõigile 5. oktoobrist 2006 kuni 5. märtsini 2010 makstud kuumaksetele.
- 48 Riigisisese kohtupraktika suuna alusel, mille järgi laenulepingu seda tüüpi tingimused nagu B. S-i ja Ł. S-i vaidlustatud on õigusvastased ja peavad kaasa tooma terve lepingu tühisuse, kavatseb eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastada kohtuasjas C-82/21 kõne all oleva lepingu tühisuse. Niisugune tühisuse tuvastamine toimuks aga *ex tunc*, mistõttu kõik selle lepingu alusel tehtud sooritusd tuleks tagasi maksta vastavalt tsiviilseadustiku artiklile 405 koostoimes sama seadustiku artikli 410 lõikega 1. M. tugineb samas sellele, et B. S-i ja Ł. S-i hagi on aegunud. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seisukohal, et kuivõrd käesoleval juhul on poolte vahel vaidlus varalise nõude üle, tuleb tal tõepoolest kontrollida, kas see hagi ei ole mitte täielikult või osaliselt aegunud, kohaldades võlanõuete aegumise üldnormi, mille kohaselt enne 9. juulit 2018 tekkinud nõuded aeguvad kümne aastaga.
- 49 Sellega seoses leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhiküsimus, mille alusel hinnata, kas M-i esitatud aegumise vastuväide on põhjendatud, seisneb selle kindlakstegemises, millal hakkas kulgema sellise alusetult saadu väljaandmise nõude aegumistähtaeg. Vastavalt Poola kohtute praktikale, mis on välja kujunenud tsiviilseadustiku artikli 120 lõike 1 alusel, vastab see alguspunkt kuupäevale, mil alusetu sooritus tehti. Sellega seoses ei ole hetk, mil soorituse teinud isik sai teada, et sooritus on alusetu, ja hetk, mil ta tegelikult palus võlgnikul see välja anda, nimetatud tähtaja kulgemahakkamise hetke kindlaksmääramisel asjakohased. Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et need kaalutlused on kohaldatavad ka vaidlustele, mis puudutavad tühiste lepingutingimuste alusel alusetult tehtud soorituse väljaandmist juhul, kui pool ei olnud nende tingimuste tühisusest teadlik.
- 50 Kui neid kaalutlusi aga kohaldada B. S-i ja Ł. S-i hagi suhtes, peaks see viima eelotsusetaotluse esitanud kohtu seisukohale, et õigus saada tagasi iga kuumakse, mis on tasutud rohkem kui kümne aastat enne kuupäeva, mil nimetatud pooled esitasid niisuguse tagasinõude, st enne 7. augustit 2009, on aegunud. Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb aga niisuguse lahenduse kooskõlas direktiiviga 93/13.
- 51 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on tsiviilseadustiku artikli 120 lõike 1 selline tõlgendus vastuolus tõhususe põhimõttega, kuna sellega on vastuolus, kui alusetult saadu väljaandmise nõude esitamisele kohaldatakse tähtaega, mis hakkab kulgema sõltumata sellest, kas tarbija teadis või võis sel kuupäeval mõistlikult teada, et selle lepingu tingimus, millele ta oma väljaandmisnõudes tugines, on ebaõiglane. Selline tõlgendus muudaks aga tarbijale direktiiviga 93/13 antud õiguste kasutamise tõepoolest ülemäära raskeks.

- 52 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul ei tohi tarbija alusetult makstu tagasisaamise õiguse aegumistähtaeg hakata kulgema enne, kui tarbija ei ole saanud teada, et lepingutingimus on ebaõiglane, või vähemalt enne hetke, mil ta oleks pidanud sellest mõistlikult teadlik olema, mistõttu tsiviilseadustiku artikli 120 lõike 1 kitsendav tõlgendus ei vastaks direktiivi 93/13 nõuetele. Ta lisab, et muud riigisisese õiguse sätted ei võimalda sellist kitsast tõlgendust korvata.
- 53 Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et liikmesriigi kohtupraktikas ja õiguskirjanduses on leitud, et lepingu tühisuse tuvastamise korral jõustub panga õigus saada laenusumma kohe tagasi alles alates hetkest, mil laenusaja on lõplikult otsustanud nõustuda laenulepingu tühisuse tagajärgedega. Sellest tuleneb, et neil asjaoludel tuleks pidada tarbija õigust nõuda tühise laenulepingu alusel tehtud alusetu soorituse väljaandmist – kas või osaliselt – aegunuks, samas kui panga analoogne õigus seda üldiselt ei oleks. Niisugune olukord oleks eriti ebasoodne tarbijatele, ei pakuks direktiiviga 93/13 nõutud tagatist ja kahjustaks võrdväarsuse põhimõtet.
- 54 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on viimati nimetatud põhimõtet rikutud ka seetõttu, et aegumistähtaeg, mis on ette nähtud tarbija õigusele alusetu sooritus välja nõuda liidu õiguse alusel, hakkab kulgema varem kui siis, kui tarbija oleks tuginenud sarnasele õigusele riigisiseste lepinguvälisest vastutusest käsitlevate õigusnormide alusel. Viimati nimetatud juhul saab aegumistähtaeg vastavalt tsiviilseadustiku artikli 442¹ lõikele 1 hakata nimelt kulgema alles hetkest, mil kannatanu sai teada kahjust ja selle hüvitamiseks kohustatud isikust.
- 55 Neil asjaoludel otsustas Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Varssavi kesklinna rajoonikohus Varssavis) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 ning võrdväarsuse põhimõtet, tõhususe põhimõtet ja õiguskindluse põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormide selline kohtulik tõlgendamine, mille kohaselt tarbija nõue maksta tagasi müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduva ebaõiglase tingimuse rakendamisel alusetult makstud summad, aegub kümneaastase tähtaja möödudes, mida arvestatakse alates tarbija kohustuse igakordse täitmise kuupäevast, isegi juhul, kui tarbija ei olnud lepingutingimuse ebaõiglasest laadist teadlik?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 56 Euroopa Kohtu presidendi 14. aprilli 2021. aasta otsusega liideti kohtuasjad C-80/21–C-82/21 menetluse kirjaliku ja suulise osa ning kohtuotsuse huvides.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Kohtuasjas C-80/21 esitatud esimene küsimus

- 57 Selle küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt kohus ei pruugi tuvastada mitte tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud lepingus sisalduva tingimuse kui terviku, vaid üksnes selle tingimuse ebaõiglasest muutmise elementide ebaõiglust, mille tagajärjel jääb lepingutingimus pärast niisuguste elementide väljajätmist osaliselt kehtima.

- 58 Sellele küsimusele vastamiseks tuleb kõigepealt märkida, et vastavalt direktiivi 93/13 artikli 6 lõikele 1 peavad liikmesriigi kohtud jätma ebaõiglased tingimused kohaldamata, et need ei tekitaks tarbijale siduvaid tagajärgi, välja arvatud juhul, kui tarbija vaidleb kohaldamata jätmisele vastu (26. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Abanca Corporación Bancaria ja Bankia, C-70/17 ja C-179/17, EU:C:2019:250, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 59 Järgmiseks, kui liikmesriigi kohus tuvastab müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduva ebaõiglase tingimuse tühisuse, tuleb direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi norm, mis võimaldab liikmesriigi kohtul seda lepingut täiendada nimetatud tingimuse sisu muutes (26. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Abanca Corporación Bancaria ja Bankia, C-70/17 ja C-179/17, EU:C:2019:250, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 60 Viimaseks, kui liikmesriigi kohus võiks muuta sellises lepingus sisalduvate ebaõiglaste tingimuste sisu, võiks selline õigus kahjustada direktiivi 93/13 artiklis 7 kajastuvat pikaajalist eesmärki. Nimelt aitaks niisugune õigus kaasa hoiatava mõju kõrvaldamisele, mida avaldatakse müüjale või teenuste osutajale pelgalt sellega, et tarbija suhtes selliseid ebaõiglaseid tingimusi ei kohaldata, kuna müüjad või teenuste osutajad üritaksid endiselt kasutada viidatud tingimusi, teades, et isegi kui tuvastatakse nende tühisus, võib liikmesriigi kohus lepingut siiski vajaduse piires täiendada, tagades seega nende müüjate või teenuste osutajate huvid (26. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Abanca Corporación Bancaria ja Bankia, C-70/17 ja C-179/17, EU:C:2019:250, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 61 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et konverteerimistingimuste see osa, mis oleks Poola kohtupraktika kohaselt ebaõiglane, puudutab panga nõusolekut laenu väljamaksmiseks ja tagasimaksmiseks Šveitsi frankides.
- 62 Sellega seoses on Euroopa Kohus muidugi otsustanud, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 ei ole vastuolus see, kui liikmesriigi kohus jätab müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu tingimusest välja üksnes ebaõiglase elemendi, kui selle direktiiviga taotletud hoiatav eesmärk on tagatud riigisiseste õigusnormidega, mis reguleerivad selle kasutamist, tingimusel et see element hõlmab eraldiseisvat lepingulist kohustust, mille ebaõiglast laadi saab juhtumipõhiselt analüüsida. Seevastu on nendesamade sätetega vastuolus see, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus jätab müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu tingimusest välja üksnes ebaõiglase elemendi, kui selline väljajätmine muudaks nimetatud tingimuse sisu, mõjutades selle olemust (vt selle kohta 29. aprilli 2021. aasta otsus Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, punkt 80 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 63 Käesoleval juhul ei viita miski Euroopa Kohtule esitatud toimikus sellele, et on olemas riigisisised õigusnormid, mis reguleerivad konverteerimistingimuse kasutamist ja mis aitavad tagada direktiiviga 93/13 taotletud hoiatavat mõju, ega ka sellele, et konverteerimistingimuse ebaõiglane osa kujutab endast eraldi lepingulist kohustust, nii et selle osa kustutamine ei too kaasa selle tingimuse muutmist, mõjutades selle sisu. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on siiski kontrollida, kas eelmises punktis viidatud kohtupraktikas esitatud tingimused on täidetud.
- 64 Eelnevatest kaalutlustest tuleneb, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt kohus ei pruugi tuvastada mitte tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud lepingus sisalduva tingimuse kui terviku, vaid üksnes selle tingimuse ebaõiglaseks muutvate elementide ebaõiglust, mille

tagajärjel jääb lepingutingimus pärast niisuguste elementide väljajätmist osaliselt kehtima, kui sellise lepingust väljajätmise tagajärjel muudetak스 kõnealuse lepingutingimuse sisu, mõjutades selle põhiolemust – seda tuleb kontrollida riigisisisel kohtul.

Esimene küsimus kohtuasjas C-81/21

- 65 Selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt võib liikmesriigi kohus pärast seda, kui ta on tuvastanud tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud lepingus sisalduva ebaõiglase tingimuse tühisuse, mis ei too kaasa selle lepingu kui terviku tühisust, asendada selle tingimuse riigisisese õiguse dispositiivse sättega.
- 66 Tuleb märkida, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 ja eelkõige selles sisalduva lause teise osa eesmärk on asendada lepinguga loodud formaalne tasakaal lepingupoolte õiguste ja kohustuste vahel tegeliku tasakaaluga, mis taastab nendevahelise võrdsuse, mitte aga tühistada kõik ebaõiglasi tingimusi sisaldavad lepingud, arvestades, et leping peab jääma põhimõtteliselt kehtima ilma ühegi muu muudatuseta peale selle, mis tuleneb ebaõiglaste lepingutingimuste väljajätmisest. Kui viimati nimetatud tingimus on täidetud, võib kõnealune leping direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 kohaselt kehtima jääda, kuivõrd riigisisese õiguse kohaselt selline kehtima jäämine ilma ebaõiglaste tingimusteta on õiguslikult võimalik – seda tuleb kontrollida objektiivse lähenemise alusel (3. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, punkt 39).
- 67 Erandlik võimalus asendada ebaõiglane tingimus, mille tühisus on tuvastatud, riigisisese õiguse dispositiivse sättega, on siiski piiratud juhtudega, kus ebaõiglase tingimuse väljajätmine kohustaks liikmesriigi kohut tunnistama terve lepingu kehtetuks, millega toodaks tarbijale kaasa eriti kahjulikud tagajärjed, mis on talle ebasoodne (vt selle kohta 3. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 68 Seega, kui leping saab pärast ebaõiglaste tingimuste väljajätmist kehtima jääda, ei või liikmesriigi kohus asendada neid tingimusi riigisisese dispositiivse normiga.
- 69 Sellest järeldub, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt võib liikmesriigi kohus pärast seda, kui ta on tuvastanud tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud lepingus sisalduva ebaõiglase tingimuse tühisuse, mis ei too kaasa selle lepingu kui terviku tühisust, asendada selle tingimuse riigisisese õiguse dispositiivse sättega.

Kohtuasjas C-80/21 esitatud teine küsimus ja kohtuasjas C-81/21 esitatud teine küsimus

- 70 Nende küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt võib liikmesriigi kohus pärast seda, kui ta on tuvastanud müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduva ebaõiglase tingimuse tühisuse, mis toob kaasa kogu lepingu tühisuse, asendada tingimuse, mille tühisus on tuvastatud, kas poolte tahte tõlgendusega, et vältida lepingu tühisust, või riigisisese õiguse dispositiivse sättega, ehkki tarbijat oli asjasse puutuva lepingu tühisuse tagajärgedest teavitatud ja ta nõustus nendega.

- 71 Esimesena tuleb märkida, et nagu ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktist 67, on erandlik võimalus asendada ebaõiglane lepingutingimus, mille tühisus on tuvastatud, liikmesriigi dispositiivse õigusnormiga piiratud juhtudega, mil ebaõiglase tingimuse väljajätmine kohustaks kohut tuvastama, et tühine on kogu leping, millega toodaks tarbijale kaasa eriti kahjulikud tagajärjed, mis on talle ebasoodne.
- 72 Teisena tuleb rõhutada, et nimetatud asendamise võimalus, mis teeb erandi üldreeglist, et kõnealune leping jääb pooltele siduvaks üksnes siis, kui see saab kehtima jääda ilma seal sisalduvate ebaõiglaste tingimusteta, on piiratud riigisisese õiguse dispositiivsete sätetega või nendega, mis on kohaldatavad poolte kokkuleppel, ja tugineb eelkõige põhjendusele, et eeldatakse, et sellised sätted ei sisalda ebaõiglasi tingimusi (3. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 73 Kolmandana, mis puudutab tähtsust, mis tuleb omistada tarbija väljendatud tahtele tugineda direktiivile 93/13, siis täpsustas Euroopa Kohus seoses liikmesriigi kohtu kohustusega jätta kõrvale, sõltuvalt vajadusest ka omal algatusel, ebaõiglased lepingutingimused vastavalt selle direktiivi artikli 6 lõikele 1, et sellel kohtul ei ole kohustust jätta kõnealust tingimust kohaldamata, kui tarbija otsustab pärast seda, kui nimetatud kohus on vastavat küsimust selgitanud, mitte tugineda lepingutingimuse ebaõiglusele ning mittesiduvusele, andes nii kõnealuse lepingutingimuse kohaldamiseks vaba ja selge nõusoleku (vt selle kohta 3. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 74 Neljandana ja viimasena on Euroopa Kohus samuti otsustanud, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et esiteks tuleb tagajärgi tarbija olukorrale, mille toob kaasa lepingu kui terviku tühisuse tuvastamine ja mida on käsitletud 30. aprilli 2014. aasta kohtuotsuses Kásler ja Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), hinnata nende asjaolude alusel, mis eksisteerisid või olid ootuspärased vaidluse tekkimise hetkel, ja teiseks on selle hindamisel määrav tahe, mida tarbija on selle kohta väljendanud (3. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika). Nii viisi väljendatud tahe ei saa siiski prevaleerida hinnangu ees – mis kuulub asja menetleva kohtu sõltumatu pädevuse hulka – küsimuses, kas asjaomastes riigisisestest õigusnormides sõltuvalt asjaoludest ette nähtud meetmete kohaldamine võimaldab tõepoolest taastada õigusliku ja faktilise olukorra, milles tarbija oleks olnud siis, kui seda ebaõiglast tingimust ei oleks olnud (vt selle kohta 2. septembri 2021. aasta kohtuotsus OTP Jelzálogbank jt, C-932/19, EU:C:2021:673, punkt 50).
- 75 Käesoleval juhul nähtub esiteks Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et nii E. K-d ja S. K-d kohtuasjas C-80/21 kui ka B. S-i ja W. S-i kohtuasjas C-81/21 teavitati tervete laenulepingute tühisuse tuvastamisega kaasnevatest tagajärgedest ning nad nõustusid sellise tühisusega.
- 76 Teiseks, kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei selgu teisiti, ei nähtu Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et oleks olemas Poola õiguse dispositiivseid sätteid, mille eesmärk on asendada välja jäetud ebaõiglasi tingimusi. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib Euroopa Kohtult *a priori* nimelt võimaluse kohta asendada väljajäetud ebaõiglased tingimused riigisiseste üldnormidega, mis ei ole mõeldud kohaldamiseks konkreetselt müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingute suhtes.

- 77 Euroopa Kohus on aga leidnud, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui lepingus sisalduvate ebaõiglase tingimuste väljajätmise tagajärjel tekkinud lüngad täidetakse üksnes liikmesriigi üldnormide alusel, mis ei ole ei dispositiivsed sätted ega sätted, mida kohaldatakse lepingupoolte kokkuleppel (vt selle kohta 3. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, punkt 62).
- 78 Igal juhul, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 75, teavitati põhikohtuasjades kõne all olevaid tarbijaid tagajärgedest, mis kaasnevad nende sõlmitud kõigi laenulepingute tühisuse tuvastamisega, ja nad nõustusid nendega. Neil asjaoludel, arvestades tarbijate tahte määravat tähtsust, nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 74, ei tundu olevat täidetud tingimus, mille kohaselt tooks kogu lepingu tühisuse tuvastamine asjaomastele tarbijatele kaasa eriti kahjulikke tagajärgi, mida on eeldusena nõutud selleks, et liikmesriigi kohtul oleks lubatud asendada tühiseks tunnistatud ebaõiglane tingimus riigisisese õiguse dispositiivse sättega. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb seda siiski kontrollida.
- 79 Mis puudutab võimalust asendada lepingutingimus, mille tühisus on tuvastatud, kohtuliku tõlgendusega, siis tuleb see välistada.
- 80 Sellega seoses piisab, kui meenutada, et liikmesriigi kohtud peavad jätma ebaõiglase lepingutingimuse kohaldamata üksnes selleks, et see ei tekitaks tarbijale siduvaid tagajärgi, ilma et neil oleks õigust muuta selle tingimuse sisu. Nimelt peab see leping põhimõtteliselt kehtima jääma ilma ühegi muudatuseta, välja arvatud see, mis tuleneb ebaõiglase tingimuste väljajätmisest, kui riigisiseste õigusnormide kohaselt on lepingu selline püsijäämine õiguslikult võimalik (vt selle kohta 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 65 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 81 Mis puudutab võimalust jätta jõusse leping, mis ei saa jääda kehtima pärast ebaõiglase tingimuse väljajätmist, hoolimata asjaolust, et asjaomane tarbija on nõustunud selle tühisusega, siis on Euroopa Kohus esiteks otsustanud, et direktiiviga 93/13 on vastuolus riigisisese õigusnormid, mis takistavad vaidlust lahendaval kohtul rahuldada lepingutingimuse ebaõiglusel rajanevat nõuet tuvastada lepingu tühisus, kui on tuvastatud, et see tingimus on ebaõiglane ja leping ei saa ilma selle tingimusega kehtima jääda (vt selle kohta 14. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, punkt 56).
- 82 Teiseks on Euroopa Kohus samuti tõdenud, et selle direktiiviga ei ole vastuolus, kui liikmesriik näeb liidu õigust järgides ette riigisisese õigusnormid, mis võimaldavad tuvastada, et müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud leping, mis sisaldab ühte või mitut ebaõiglast tingimust, on tervikuna tühine, kui ilmneb, et see tagab tarbija parema kaitse (15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus Pereničová ja Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, punkt 35).
- 83 Sellest kohtupraktikast tuleneb, et liikmesriigi kohtul ei ole õigust muuta niisuguse ebaõiglase tingimuse sisu, mille tühisus on tuvastatud, selleks, et jätta jõusse leping, mis ei saa jääda kehtima pärast selle tingimuse väljajätmist, kui asjaomast tarbijat teavitati lepingu tühisuse tuvastamise tagajärgedest ja ta nõustus selle tühisuse tagajärgedega.
- 84 Kõigist eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt võib liikmesriigi kohus, pärast seda, kui ta on tuvastanud müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduva ebaõiglase tingimuse tühisuse, mis toob kaasa kogu lepingu tühisuse, asendada

tingimuse, mille tühisus on tuvastatud, kas poolte tahte tõlgendusega, et vältida lepingu tühisust, või riigisisese õiguse dispositiivse sättega, ehkki tarbijat oli asjasse puutuva lepingu tühisuse tagajärgedest teavitatud ja ta nõustus nendega.

Kohtuasjas C-82/21 esitatud ainus küsimus

- 85 Selle küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 tuleb tõhususe põhimõttest lähtudes tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt kümneaastane aegumistähtaeg, mis on kohaldatav tarbija hagi, millega nõutakse müüjalt või teenuste osutajalt laenulepingus sisaldunud ebaõiglase tingimuse rakendamisel alusetult tasutud summade väljaandmist, hakkab kulgema selle tarbija igakordse soorituse kuupäeval, isegi kui tarbija ei olnud sel kuupäeval võimeline ise hindama lepingutingimuse ebaõiglust või ei teadnud, et see tingimus on ebaõiglane, ning arvestamata asjaolu, et lepingul oli tagasimaksetähtaeg – käesoleval juhtumil kolmkümmend aastat, mis on oluliselt pikem kui seadusjärgne kümneaastane aegumistähtaeg.
- 86 Sellega seoses tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb selles valdkonnas liidu erinormide puudumise tõttu direktiivis 93/13 ette nähtud tarbijakaitse rakendamise kord menetlusautonoomia põhimõttest tulenevalt sätestada liikmesriikide enda õiguskordades. Samas ei tohi see kord olla ebasoodsam võrreldes korraga, mis kehtib sarnastele riigisisestele olukordadele (võrdväarsuse põhimõte), ega tohi olla sätestatud selliselt, et see muudab liidu õiguskorraga antud õiguste kasutamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks (tõhususe põhimõte) (10. juuni 2021. aasta kohtuotsus BNP Paribas Personal Finance, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 87 Mis puudutab tõhususe põhimõtet, siis tuleb märkida, et iga juhtumit, mille puhul kerkib küsimus, kas mingi riigisisene menetlusnorm muudab liidu õiguse kohaldamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks, tuleb analüüsida, võttes arvesse selle sätte kohta menetluses tervikuna, menetluse kulgu ja erisusi erinevates riigisisestest ametiasutustes. Seda silmas pidades tuleb vajaduse korral arvesse võtta liikmesriigi õigussüsteemi aluseks olevaid põhimõtteid, nagu kaitseõiguste tagamine, õiguskindluse põhimõte ja menetluse nõuetekohane kulgemine (10. juuni 2021. aasta kohtuotsus BNP Paribas Personal Finance, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 88 Lisaks on Euroopa Kohus täpsustanud, et liikmesriikide kohustus tagada isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste tõhusus tähendab eelkõige direktiivist 93/13 tulenevate õiguste puhul tõhusa kohtuliku kaitse nõuet, mis on sätestatud ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47 ja mis kehtib muu hulgas sellistele õigustele tuginevate hagide läbivaatamist käsitlevate menetlusnormide määratlemisel (10. juuni 2021. aasta kohtuotsus BNP Paribas Personal Finance, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 89 Mis puudutab põhikohtuasjas kõne all oleva aegumistähtaja iseloomulike tunnuste analüüsimist, siis on Euroopa Kohus täpsustanud, et see analüüs peab puudutama asjaomase tähtaja kestust ja selle kohaldamise korda, sealhulgas tähtaja kulgema hakkamiseks valitud tingimust (10. juuni 2021. aasta kohtuotsus BNP Paribas Personal Finance, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 90 Kuigi Euroopa Kohus otsustas, et nõudele, mille tarbija esitab selleks, et tuvastataks tema ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud lepingus sisalduva tingimuse ebaõiglus, ei saa kehtestada mingit aegumistähtaega (vt selle kohta 10. juuni 2021. aasta kohtuotsus BNP Paribas Personal

- Finance, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika), täpsustas ta, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis näevad aegumistähtaja ette tarbija hagile, mille eesmärk on panna maksma sellest tuvastamisest tulenev väljaandmisnõue, tingimusel, et on järgitud võrdväarsuse põhimõtet ja tõhususe põhimõtet (vt selle kohta 10. juuni 2021. aasta kohtuotsus BNP Paribas Personal Finance, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 91 Seega tuleb järeldada, et tuginemine aegumistähtajale eesmärgiga vaidlustada väljaandmisnõudeid, mille tarbijad on esitanud direktiivist 93/13 tulenevate õiguste kaitseks, ei ole iseenesest tõhususe põhimõttega vastuolus, kui selle kohaldamine ei muuda selle direktiiviga antud õiguste kasutamist praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks (10. juuni 2021. aasta kohtuotsus BNP Paribas Personal Finance, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 92 Mis puudutab niisuguse aegumistähtaja pikkust, mida kohaldatakse tarbija nõude suhtes anda välja direktiivi 93/13 tähenduses ebaõiglaste lepingutingimuste kohaselt alusetult tasutud summad, siis tuleb märkida, et Euroopa Kohtul on juba olnud võimalus lahendada küsimust, kas tõhususe põhimõttega on kooskõlas põhikohtuasjades käsitletavast aegumistähtajast lühemad kolme ja viie aasta pikkused aegumistähtajad, millele tugineti eesmärgiga vaidlustada higid, milles sooviti panna maksma lepingutingimuse ebaõiglase laadi tuvastamisest tulenev väljaandmisnõue. Euroopa Kohus on leidnud, et tingimusel, et need tähtajad on varem kehtestatud ja teada, on need põhimõtteliselt piisavad, et asjaomane tarbija saaks tõhusa õiguskaitsevahendi ette valmistada ja seda kasutada. Seega ei ole kolme- kuni viieaastane kestus iseenesest tõhususe põhimõttega vastuolus (10. juuni 2021. aasta kohtuotsus BNP Paribas Personal Finance, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 93 Sellest johtuvalt tuleb asuda seisukohale, et selline kümneaastane aegumistähtaeg, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja millele tuginetakse eesmärgiga vaielda vastu tarbija nõudele direktiivi 93/13 tähenduses ebaõiglaste lepingutingimuste kohaselt alusetult tasutud summade väljaandmiseks, ei tundu – tingimusel, et see on varem kehtestatud ja teada – olevat selline, mis muudaks direktiiviga 93/13 antud õiguste kasutamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks. Nimelt on sellise kestusega aegumistähtaeg reeglina sisuliselt piisav, et tarbija saaks tõhusa õiguskaitsevahendi ette valmistada ja seda kasutada, et kaitsta talle sellest direktiivist tulenevaid õigusi, tehes seda eelkõige väljaandmisnõuete vormis, mis tuginevad lepingutingimuse ebaõiglasele laadile.
- 94 Tuleb siiski arvesse võtta, et tarbija on suhetes müüja või teenuste osutajaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja tal on vähem teavet, mis viib selleni, et tarbija nõustub müüja või teenuste osutaja enne välja töötatud tingimustega, ilma et tal oleks võimalik mõjutada nende sisu. Samamoodi tuleb meeles pidada, et tarbijad ei pruugi olla teadlikud hüpoteeklaenulepingus sisalduva tingimuse ebaõiglasest laadist või neile direktiivist 93/13 tulenevate õiguste ulatusest (10. juuni 2021. aasta kohtuotsus BNP Paribas Personal Finance, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 95 Selles kontekstis otsustas Euroopa Kohus, et niisuguseid laenulepinguid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, täidetakse tavaliselt pikkade ajavahemike kestel ja seetõttu, kui sündmus, millest alates hakkab kulgema kümneaastane aegumistähtaeg, on laenusaaja tehtud mis tahes makse – seda tuleb kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul –, ei saa vähemalt osa tehtud maksete osas välistada, et aegumine leiab aset enne asjasse puutuva lepingu lõppu, mistõttu niisugune

- aegumise kord võib jätta tarbijad süsteemselt ilma võimalusest tagasi nõuda viidatud direktiiviga vastuolus olevate lepingutingimuste alusel tehtud makseid (vt selle kohta 22. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, punkt 63).
- 96 Seega, mis puudutab põhikohtuasjas kõne all oleva aegumistähtaaja kulgema hakkamise hetke, siis esineb märkimisväärne risk, et arvestades selle kindlaksmääramise viisi riigisisises kohtupraktikas, ei ole tarbijal võimalik tõhusalt kasutada talle direktiiviga 93/13 antud õigusi.
- 97 Nimelt nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud andmetest, et kümneaastane aegumistähtaeg hakkab kulgema päevast, mil asjaomane tarbija iga soorituse tegi, isegi kui tarbija ei olnud sel kuupäeval võimeline ise hindama lepingutingimuse ebaõiglust või ei teadnud, et see tingimus on ebaõiglane, ning võtmata arvesse, et lepingul oli – käesoleval juhul kolmekümne aasta pikkune – tagasimaksetähtaeg, mis on oluliselt pikem kui seadusjärgne kümneaastane aegumistähtaeg.
- 98 Olgu märgitud, et aegumistähtaeg saab tõhususe põhimõttega kooskõlas olla ainult siis, kui tarbijal on olnud võimalus oma õigustest teada saada enne, kui see tähtaeg hakkab kulgema või möödub (10. juuni 2021. aasta kohtuotsus BNP Paribas Personal Finance, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 99 Ent tuginemine sellisele kümneaastasele aegumistähtajale, nagu on kõne all põhikohtuasjas, et vaielda vastu nõudele, mille tarbija on esitanud müüja või teenuse ostuajaga sõlmitud lepingus sisalduva direktiivi 93/13 tähenduses ebaõiglase tingimuse alusel alusetult makstud summade väljaandmiseks, ja mis hakkab kulgema selle tarbija igakordse soorituse kuupäeval, isegi kui tarbija ei olnud sel kuupäeval võimeline ise hindama lepingutingimuse ebaõiglust või ei teadnud, et see tingimus on ebaõiglane, ning arvestamata asjaolu, et lepingul oli tagasimaksetähtaeg – käesoleval juhtumil kolmkümmend aastat, mis on oluliselt pikem kui seadusjärgne kümneaastane aegumistähtaeg –, ei taga tarbijale tõhusat kaitset. Selline tähtaeg muudab seega tarbijale direktiivist 93/13 tulenevate õiguste kasutamise ülemäära raskeks ja rikub seega tõhususe põhimõtet.
- 100 Sellest järeldub, et direktiivi 93/13 tuleb tõhususe põhimõttest lähtudes tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt kümneaastane aegumistähtaeg, mis on kohaldatav tarbija hagile, millega nõutakse müüjale või teenuste osutajale laenulepingus sisalduva ebaõiglase tingimuse rakendamisel alusetult tasutud summade väljaandmist, hakkab kulgema selle tarbija igakordse soorituse kuupäeval, isegi kui tarbija ei olnud sel kuupäeval võimeline ise hindama lepingutingimuse ebaõiglust või ei teadnud, et see tingimus on ebaõiglane, ning arvestamata asjaolu, et lepingul oli tagasimaksetähtaeg – käesoleval juhtumil kolmkümmend aastat, mis on oluliselt pikem kui seadusjärgne kümneaastane aegumistähtaeg.

Kohtukulud

- 101 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukuud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

- 1. Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt kohus ei pruugi tuvastada mitte tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud lepingus sisalduva tingimuse kui terviku, vaid üksnes selle tingimuse ebaõiglaseks muutvate elementide ebaõiglust, mille tagajärjel jääb lepingutingimus pärast niisuguste elementide väljajätmist osaliselt kehtima, kui sellise lepingust väljajätmise tagajärjel muudetak스 kõnealuse lepingutingimuse sisu, mõjutades selle põhiolemust – seda tuleb kontrollida riigisisel kohtul.**
- 2. Direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt võib liikmesriigi kohus pärast seda, kui ta on tuvastanud tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud lepingus sisalduva ebaõiglase tingimuse tühisuse, mis ei too kaasa selle lepingu kui terviku tühisust, asendada selle tingimuse riigisisese õiguse dispositiivse sättega.**
- 3. Direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt võib liikmesriigi kohus, pärast seda, kui ta on tuvastanud müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduva ebaõiglase tingimuse tühisuse, mis toob kaasa kogu lepingu tühisuse, asendada tingimuse, mille tühisus on tuvastatud, kas poolte tahte tõlgendusega, et vältida lepingu tühisust, või riigisisese õiguse dispositiivse sättega, ehkki tarbijat oli asjasse puutuva lepingu tühisuse tagajärgedest teavitatud ja ta nõustus nendega.**
- 4. Direktiivi 93/13 tuleb tõhususe põhimõttest lähtudes tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt kümneaastane aegumistähtaeg, mis on kohaldatav tarbija hagle, millega nõutakse müüjale või teenuste osutajale laenulepingus sisaldunud ebaõiglase tingimuse rakendamisel alusetult tasutud summade väljaandmist, hakkab kulgema selle tarbija igakordse soorituse kuupäeval, isegi kui tarbija ei olnud sel kuupäeval võimeline ise hindama lepingutingimuse ebaõiglust või ei teadnud, et see tingimus on ebaõiglane, ning arvestamata asjaolu, et lepingul oli tagasimaksetähtaeg – käesoleval juhtumil kolmkümmend aastat, mis on oluliselt pikem kui seadusjärgne kümneaastane aegumistähtaeg.**

Allkirjad